

İLİM ÖĞRENMENİN FAZİLETİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesatühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ve ennehû kâl:

مُجَالَسَةُ الْعُلَمَاءِ عِبَادَةٌ

(الدیلمی عن ابن عباس)

(Mücâlesetü'l-ulemâi ibâdetün)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti ve bereketi cümleminizin üzerine olsun. Allah-u Teâlâ Hazretleri ibadetlerimizi, taatlerimizi kabul, dualarımızı revâ eylesin.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek hadîs-i şeriflerini hocamızın hocası Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi Hazretleri'nin *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından size nakledeceğim.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına geçmeden önce, hâssaten veevvelen Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'nin ruhu için ve onun cümle âl, ashab, etba' ve ahbabının ruhları için; cümle sâdât ve meşâyih-i turuk u âliyyemizin, Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Mürtezâ'dan Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar güzerean eylemiş olan bütün silsilemiz mensublarının, halifelerinin, müridanının, muhibbanının ruhları için:

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek için şu ilim meclisine gelmiş siz kardeşlerimizin âhirete intikal ve irtihal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin ruhları için; biz hayatta olan müslümanların da Mevlamız'ın rızasına nâil olup, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için buyurun bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerif okuyup derse öyle başlayalım:

.....

Alimlerle Oturmak İbadettir

Mukaddimedede metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerif İbni Abbas RA Hazretleri'nden Deylemî'nin kaydettiği bir hadîs-i şeriftir. Peygamber SAS Hazretleri buyurmuştur ki:¹

مُجَالَسَةُ الْعُلَمَاءِ عِبَادَةٌ

(الديلمى عن ابن عباس)

RE. 392/6 (*Mücâlesetü'l-ulemâi ibâdetün*)

Mücâlese, oturmak, karşılıklı oturmak demektir. *Ulemâ*, alimler demektir. (*Mücâlesetü'l-ulemâi ibâdetün*) “Alimlerle karşı karşıya geçip oturmak, bir mecliste bulunmak, alimlerin meclisine iştirak etmek, onların huzurunda bulunmak bir ibadettir.” Peygamber SAS böyle buyurmuş.

Ulemâdan murad, ilmi ile âmil, şer'i şerifin ahkâmına vâkıf, verese-i enbiyâ olan, Ümmet-i Muhammed'e hayırları, dini öğreten kimselerdir. Onlarla oturmak ibadettir. Çünkü onların, sussa bile, sükûtlarından bile istifade olur. Sustuğu zaman susmalarından, konuştuğu zaman konuşmalarından, hareket tarzlarından, kızmalarından, sevmelerinden, sevinmelerinden, üzölmelerinden, hepsinden çıkarılacak dersler vardır.

¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.156, no:6486; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.148, no:28756; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIX, s.404, no:21069.

Ben alimin meclisinde bulundum, birisi geldi şöyle sordu o şöyle dedi; şöyle hareket etti; şöyle bir şeyden bahsedilince böyle oldu; üzüldü, sevindi diye onların her şeyi bize numûne-i imtisâl olduğu için; dinimizi, ibadetimizi, Allah'a kulluğumuzu daha iyi yapmaya vesile olduğu için, alimlerle oturmak: namaz kılmak, tesbih çekmek, oruç tutmak, hacca gitmek gibi bir ibadettir.

Çünkü ibadetin kaynağı, vesilesi olan ilim, alim ile bir arada bulunmakla elde edilir. Hz. Ali Efendimiz buyurmuş ki:

“—İlim hakiki mürşiddir.”

Çünkü mürşidler de ilme göre yol tutarlar. İlim hakiki mürşiddir; ilim olmazsa, insan kaş yapayım derken göz çıkartır; hayır yapayım derken şer işler. Peygamber Efendimiz'in sünnetine aykırı iş yapar. İnsanları doğruya götüreyim derken yanlış söz söyler. Onun için her şeyin aslı esası bilmek, ilim oluyor.

İnsan Mevlâ'ya giden yola girdiği zaman, ilk halledeceği derdi nedir? Cehaletten kurtulmak. Çünkü:

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلِيًّا جَاهِلًا، وَلَوْ اتَّخَذَهُ لَعَلَّ مَهُ.

(Me'ttehaza'llàhu veliyyen câhilâ) “Allah, cahil bir kimseyi velî edinmez kendisine... (Velev ittehazehû, leallemehû) Sevdi mi, kendisine velî edindi mi; öğretir. Cahil bırakmaz.”

Allah cahili dost edinmez kendisine... Allah dostu olmak için şart nedir? Mutlaka bilgili olmaktır. Allah'ın haramını helâlini, rızasını gazabını bilmeden olmaz.

“—Hocam bazı ümmî kimseler varmış, hem de velî imiş.” dersiniz, Allah öğretiyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri öğretiyor, cahil bırakmıyor; o, ağzını açıp gözünü yumup söz söylemeye başladığı zaman, büyük alimleri âciz bırakacak kadar tatlı konuşuyor, güzel konuşuyor, ağzından inciler mercanlar saçılıyor.

Kafkasya'da kalan Şirvan diye bir şehirde, Şah Kubat diye bir halvetî şeyhi... Kendisi ümmî imiş, okuma yazması yokmuş. Şeyhi büyük alim, vefat edeceği zaman diyorlar ki;

“—Efendim, efendimiz, hocamız! Emanet kime kalıyor, kime bırakıyorsunuz?”

Ne emaneti? İnsanların Cenâb-ı Mevlâ'nın yoluna irşadı, hakka daveti, hayrın öğretilmesi, ta'limi hizmeti, Peygamber Efendimiz'in mesleği.

“—Kime kalıyor bu iş, bu mübarek emanet?”

Demiş ki;

“—Şah Kubat'a kalıyor.”

“—Efendim kime kalıyor?”

“—Şah Kubat'a kalıyor.”

“—Efendim kime kalıyor?”

“—Canım, Şah Kubat'a kalıyor.”

O dağda çobanlık yaparmış, ümmî imiş. Arabiyat, Farisiyat, fıkıh, tefsir hadis... böyle şeyleri çok iyi bilmezmiş. Şeyhin kendisinin evlatları var, medreselerde müderris, bilgili kimseler... Onun için tekrar tekrar sormuşlar. Sonunda demiş ki:

“—Siz galiba ben ölüm döşeğinde yatıyorum diye şeyhinizin aklına bir hal geldi sandınız; öyle bir şey yok. Ben istemez miyim ciğerpârem evladımı yerime geçirmeyi? Ama bu emanetullahdır, Rasûlüllah’ın işaretleriyle olur, kendi kendine olmaz. Ne yapayım ki, işaret ona.” O mübarek de o makama geçmiş...

Allah-u Teâlâ Hazretleri her şeye kadirdir. İşte ârif diyoruz ya, alim değil ama ârif oluyor. Dinleyenler sohbetinde mest olurmuş, neler neler söylermiş, tatlı tatlı konuşurmuş.

Bir keresinde zamanın uleması demişler ki;

“—Allah Allah! Bu adam kim? Gidelim şuna emr-i mâruf nehy- i münker yapalım birçok şeyler söyleyelim.”

Kırk tane medreseli hoca ile beraber kafalarında kurmuşlar kurmuşlar. Hayat hikâyesinde okudum geçen gün... Şeyhin ziyaretine gitmişler. Dervişler diyorlar ki;

Efendim, filanca büyük alim ve onun 40 tane medreseli okumuş dânişmendi size nasihat etmeye geliyorlar.

“—Eh buyursun, hasbünallah!” demiş. Güzel, nasihat etmek fena bir şey mi? “Buyursunlar!” İçeri gelmişler; selamün aleyküm, aleyküm selam, musafaha etmişler, oturmuşlar;

“—Buyurun efendiler, hoş geldiniz, konuşun bakalım.” demiş, başını eğmiş... Ötekiler uğraşmışlar, didinmişler zihinlerinde hiçbir şey kalmamış, silinmiş; bir tek kelime söylememişler.

O kadar medresede ilim okudun, ne oldu? Ondan sonra:

“—Efendim biz buraya bir şey söylemeye değil, sizin feyzinizden istifade etmeğe geldik. Siz buyurun, bizi irşad buyurun, ne söyleyecekseniz söyleyin.” demişler.

Bir açmış ağzını bir güzel şeyler söylemiş ki, hatta birkaç gün evvel okudukları, sürdürdükleri hadis tefsir kitaplarında bazı müşkül yerler olmuş, o kadar ulema kendi oturdukları zaman çözememişler, o çözemedikleri şeylerin cevaplarını da orada veri verivermiş, şaşırılmış kalmışlar. Hayran kalmışlar, ondan sonra elini tutmuşlar öpmüşler, intisap etmişler; alim, kâmil kimse olmuşlar.

Alim ilmine mağrur olursa aşağı düşer. Tevazuu elde edip, mütevaziâne Allah’a boyun büküp de halis muhlis hareket ederse, mütevazı olursa Allah-u Teâlâ Hazretleri ilminin yanında irfanın kapısını da açar, hayırlar olur. Hakiki alim öyle...

Hüsameddin Çelebi hakkında Mesnevî’nin başında yazıyor ki: “Bu o ümmî zâta mensubdur ki, o zât-ı muhterem; (*Ene emseytü kürdiyyen ve asbahtü arabıyyen*) ‘Akşamleyin Kürt olarak yattım, sabahleyin Arap olarak kalktım!’ demiş.

(*Emseytü kürdiyyen*) “Kürt olarak yattım. (*Ve asbahtü arabıyyen*) Mevlâ bir gecede ilimlerin hazinelerini açtı, sabahleyin Arapça bilen bir kimse olarak kalktım.” demiş diye Mevlânâ

söylüyor. Mevlânâ'nın Mesnevî'sinin başında böyle bir açıklama var.

Allah-u Teâlâ Hazretleri insanın içine bir zevk-i selîm veriyor, bir hiss-i selim veriyor, bir akl-ı selim veriyor. Bazen de ilmine mağrur alime onu vermiyor, adam burnunun ucunu görmüyor. Ötekisi de onun görmediği çok uzak şeyleri görüp, çok ince hakikatleri bahis konusu edebiliyor, onları düşünebiliyor. Bu Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzurunda edebini takınmakla elde edilen bir şey oluyor.

Böyle hakiki alimlerle oturmak, insanın dinini en güzel tarzda öğrenmeye vesiledir. O büyük fakihlerden, mezhep imamlarından, onlara bağlı kimselerden böyle evliyaullahı imtihan etmek için soru soranlar olmuş, aldıkları cevaplara hayran kalmışlar. Demek ki; Allah-u Teâlâ Hazretleri sevdi mi ilimlerin kapısını açıp onları da öğretiyor.

Çünkü, “Bir insan 40 gün Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne hâlisâne ibadet eylerse onun gönlünden diline hikmet pınarları akmaya başlar.” diye hadîs-i şerif var.

Bu demek değil ki medrese mektep terk edilsin, tahsil terk edilsin. Hayır, hepsi öğrenilecek, öğrenilmekle beraber edep, tevazu ve ahlâk da öğrenilecek. O zaman Allah-u Teâlâ Hazretleri denge veriyor. Bir kanatla olmuyor, kuş kanatsız uçamaz. Bir kanatlı olsa da uçamaz, bir kanadına arıza gelse de uçamaz; iki kanatlı, zü'l-cenâheyn olacak.

Ne demek? Hem ulûm-u şer'iyeyi zâhireyi öğrenecek hem edebî, huluku, ahlâkı, tevazuu öğrenecek; Mevlâ'nın kızdığı huyları üzerinden atacak, sevdiği huyları iktisap edecek o zaman ağzından lâl ü mercân yani yakutlar, inciler saçılır, herkes istifade eder. Şuradan bir yerden yakutlar, inciler dökülmeye başlasa insan ne kadar memnun olur, birkaç tanesini cebine alır. Oh! Ne güzel! Ömrü boyunca zengin olmasına yetecek şeyler. Onun için ulema ile oturmak ibadet oldu.

Allah-u Teâlâ Hazretleri taklitlerimizi tahkike çevirip bizi de o zümreden eylesin... Hadis dinliyoruz, hadis okuyoruz, inşaallah bu da bir ibadet olur.

b. Hz. Aliyi Sevmek

Selmân-ı Fârisî Hazretleri'nden Taberânî'nin rivayet ettiğine göre Peygamber Efendimiz SAS Hz. Ali Efendimiz'e iltifat buyurup demiş ki:²

مُحِبُّكَ مُحِبِّي، وَمُبْغِضُكَ مُبْغِضِي، قَالَهُ لِعَلِيٍّ

(طب. عن سلمان)

RE. 392/7 (*Muhibbüke muhibbî, ve mübğıduke mübğıdî, kàlehû li-aliyyin*)

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.239, no:6097; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.390, no:2521; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.316, no:8304; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IX, s.179, no:14754; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.622, no:33023; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.384, no:3190; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIX, s.404, no:21070.

(*Muhibbûke muhibbî*) “Seni seven beni seviyor demektir. Senin muhibbin benim muhibbimdir.” (*Ve mübğîduke mübğîdî*) Sana kızan, bana kızıyor demektir.” Yani Hz. Ali Efendimiz’e, “Benimle senin aranda bir fark yok.” demiş oluyor.

Peygamber SAS, Medîne-i Münevere’ye hicret olduğu zaman ashab-ı kirâmını birbirleriyle kardeş eyledi. Çift çift, birisi Muhacir, birisi Ensar kardeş oldular. Mekke’den hicret etmiş herkesi, Medine’deki bir şahsa bağlamak suretiyle çift çift kardeş etti etti, Hz. Ali Efendimiz kenarda kaldı. O da muhacir ya, Mekke-i Mükerre’den geldi Medîne-i Müneverre’ye. O kaldı. Hz. Ali Efendimiz’e:

“—Sen de benim kardeşimsin!” dedi.

O kardeşliğe o sahâbe-i kirâm çok dikkat ettiler, o kadar itina ettiler, o kadar iyi baktılar ki kardeşlerine, “Malımızın yarısını sana verelim!” dediler; evlerinde misafir ettiler. Hatta bir ara sanıldı ki bu kardeşler birbirlerinin vârisi olacak. Hani kardeşlerden birisi ölüverirse, onun malı ötekisine miras yoluyla geçecek sandılar. Tabii öyle değil ama, çok kuvvetli bir muhabbet, bir muahâd, bir kardeşlik bağı oldu. Peygamber Efendimiz o zamanda, Hz. Ali Efendimiz’e iltifatta bulundu.

Hz. Ali Efendimiz hakkında söylenecek sözler çoktur da, bir kere Peygamber Efendimiz kızı Hz. Fatıma’yı vermiş. Sonra amcazadesi, ilk müslüman olan genç. Daha küçücükken çocuklardan ilk müslüman olan Hz. Ali Efendimiz. İlk müslümanlardan, çok kıymetli...

Hayber'in fethi gününün bir gün öncesinde Peygamber Efendimiz demiş ki;

“—Yarın ben bu sancağı öyle bir şahsa vereceğim ki, Allah onu sever, o da Allah'ı sever.”

Akşam olmuş, Hz. Ömer diyor ki:

“—Ömründe hiç bu kadar arzu duymadım, yarın Rasûlüllah ne olur bana verse o bayrağı diye çok şiddetli arzu ettim. Çünkü ‘Allah onu sever, o da Allah'ı sever, öyle bir kimseye vereceğim.’ diye büyük iltifat vardı.”

Ertesi günü herkes merakla, aşk ateşiyle yana yana geceyi geçirip sabahı zor etmişler. Rasûlüllah Efendimiz'in huzurunda toplanmışlar; hepsine şöyle bakmış, herkes olduğu yerden biraz daha yükseğe kalkarak, beni daha iyi görsün de sen gel desin gibi heves etmişler. Peygamber Efendimiz:

“—Ali nerede?” demiş. Demişler ki:

“—Yâ Rasûlallah! Gözü şiddetle ağrıyor, çadırda...”

“—Çağırın bana!” demiş.

Mübarek parmağıyla gözlerine mesh ediyor, Hz. Ali Efendimiz'in ağrısı o anda kesiliyor. Bayrağı ona teslim etmiş.

Hz. Ali Efendimiz Hayber fatihi. Sancağı ona teslim etmiş. Aslanlar gibi, zaten lakabı Allah'ın aslanı ya, (*Esedu'llahi'l-gàlib aliyyü'bnü ebî tàlib*) Kitaplar umumiyetle böyle anlatır. Allah'ın aslanı, Allah yolunda, er meydanlarında döne döne cenk etmiş. Allah yolunda nice kimselerle yeke yek, karşı karşıya cihad etmiş.

Nice büyük pehlivanlar, “Var mı beni yenecek?” diye ortaya çıktığı zaman, karşısında kimsenin dayanamadığı kimselerin, önüne geleni deviren güçlü pehlivanların karşısına çıkmış. Allah’ın lütf u keremi, Rasûlüllah’ın duası bereketi ile devirmiş geçmiş.

Bir keresinde müşriklerden bir büyük pehlivan çıkıyor;

“—Var mı içinizde benim karşıma çıkacak bir er?” diye soruyor. Herkes çekinmiş; adam pazusu kuvvetli, kılıcı kuvvetli, tek tek dövüşecekler; bir ordu bu tarafta bir ordu o tarafta, ilk önce orta yerde tek başına mübareze olacak. Hz. Ali Efendimiz çıkmış;

“—Benim çoluk çocukla işim yok.” demiş Hz. Ali Efendimiz’e. “İçinizde doğru düzgün bir er, yiğit yok mu o gelsin.” demiş ama Hz. Ali Efendimiz onu haklamış. Allah’ın arslanı. İşte;

“—Onun sevdiği kimse benim sevdiğim kimsedir, onun kızdığı kimse benim kızdığım kimsedir.” diye Efendimiz SAS böylece buyurmuş.

Peygamber SAS Efendimiz bir keresinde, Cuheyfe yakınındaki Gadîr-i Hum denilen bir yere geldikleri zaman, Hz. Ali Efendimiz’in elinden tutup buyurmuş ki:³

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.368, no:19298; Taberani, *Mu’cemü’l- Evsat*, c.II, s.275, no:1966; Zeyd ibn-i Erkam RA’dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.281, no:18502; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.XII, s.78, no:32781; Bera ibn-i Azib RA’dan.

Kenzü’l-Ummal, c.XIII, s.157, no:36485; *Camiü’l-Ehadis*, c.XXX. s.20, no:32723.

أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ، أَنِّي أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ؟
 قَالُوا: بَلَىٰ، قَالَ: أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ، أَنِّي أَوْلَىٰ بِكُلِّ
 مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ؟ قَالُوا: بَلَىٰ، قَالَ: فَأَخَذَ بِيَدِ عَلِيٍّ،
 فَقَالَ: اللَّهُمَّ مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلِيٌّ مَوْلَاهُ، اللَّهُمَّ
 وَالِ مَنْ وَالَاهُ، وَعَادِمَنْ عَادَاهُ

(طس. عن زيد بن أرقم)

(Elestüm ta'lemûne, ennî evlâ bi'l-mü'minîne min enfüsihim) “Benim müslümanların en uygun velisi olduğumu bilmiyor musunuz? Hepsinin hâmisiyim, velisiyim, okulda nasıl talebenin velisi oluyor, onun gibi müslümanların hepsinin hâmisî benim. Ölse borcunu ben öderim, hepsinin sahibi benim, peygamberleriyim, müridleriyim, başlarındayım. Bana bey’at ettiler öyle değil mi, böyle bilmiyor musunuz?

(Kâlû: Belâ) “Evet yâ Rasûlallah, dediğin buyurduğun gibidir.” dediler.

(Kâle: Elestüm ta'lemûne ennî evlâ bi-küllî mü'minin min- nefsihî) “Bilmiyor musunuz ki, ben her müslümana kendi nefsinden bile daha evlayım.” *(Kâlû: Belâ)* “Evet, yâ Rasûlallah.” dediler.

Peygamber Efendimiz, âyet-i kerîme ile teyit edilmiş bir manadır ki, müslümanlara canlarından da evladır, müslümansa can gider, Rasûlüllah’a itaat olur; bu değişmez.

(Kâlû: Belâ) “Evet yâ Rasûlallah!” dediler.

(Kâle: Allâhümme men küntü mevlâhü fealiyyün mevlâhu)

Bunun üzerine dedi ki; “Yâ Rabbi! Ben kimin mevlâsı, velîsi isem, Ali de onun mevlâsıdır.” diyerek büyük iltifat eyledi.

Hz. Ali Efendimiz hakkında çok büyük iltifatlar var. Zaten Peygamber SAS Hazretlerinin mübarek sülâle-i tâhiresi, Hz. Fâtımatü’z-zehrâ vasıtasıyla onun evlatları, torunları oradan gelmiş. Böyle bir mübarek zât-ı muhteremden.

Bu hadîs-i şerifi Selmân-ı Fârisî Hazretleri rivayet eylemiş.

Tabii Peygamber Efendimiz’in bunu böyle söylemesinde ne kadar incelikler var. Ne kadar incelikler var...

Ama bir söz yazmış el-Hikemü’l-atâiyye’de Ataulâh-ı İskenderânî Hazretleri, diyor ki:

(Sevâbiku’l-himemi lâ tahruku esrâre’l-akdâr)
“Ne kadar himmet, gayret edilirse edilsin, ne kadar himmet sarf edilirse edilsin kaderin sırları himmetle yırtılmaz.” Yani kader değişmez demektir.

Peygamber Efendimiz; “Hz. Ali’ye itaat edin, o benim dostumdur, onun kızdığı benim kızdığımdır.” ve saire dedi. Dedi ama Hz. Ali Efendimiz’in karşısına çıktılar, Peygamber Efendimiz’in torunları olan mübarek evlatlarını şehid ettiler. O Kerbelâ hadisesi ne kadar acı bir hadisedir! Rasûlüllah’ın torunu... İnsanın akli almıyor, ne biçim insanlar yaşamış, gelmiş,

geçmiş. Sülâlesiyle, çoluk çocuğuyla beraber şehid edildiler. Şu cihanda ne gadirlikler ne haksızlıklar olmuş.

Neden?

Şu dünya iki para etmez arkadaşlar! Bu dünya hayatı böyle... Eğer bu dünya hayatının bir kadr ü kıymeti olsaydı, Allah en sevgili kullarını köşklerde, saraylarda yaşatırdı. Peygamber Efendimiz hasırın üstüne yattı da, hasırın örgüleri yanağına iz yapmış. Hz. Ömer Efendimiz geldi, baktı, dayanamadı, kalbi rikkate geldi;

“—Yâ Rasûlallah! Kayserler, Kisralar, Bizans hükümdarları, Acem hükümdarları köşklerde saraylarda yaşıyorlar, sen bunlara daha layıksın, sen Allah’ın hak peygamberisin. Şu sıkıntına bak! Bir yastık bile yok da hasırın üstündekileri örgüler yüzüne iz etmiş.” dedi.

Bunun üzerine Efendimiz SAS dedi ki;

“—Yâ Ömer! Onlar öyle insanlardır ki onların alacakları, olacakları bu dünyada kendisine erkenden verilmiştir. Bize Allah âhirete tehir eyledi. Bu dünyada onlar ne alırsa alır, âhirette bir şey yok.”

Ama bize bu dünyada meşakkatler, hastalıklar gelir, üzüntüler gelir müslümana malında, canında, evladında çeşitli sıkıntılar gelir gelir gelir nihayet Mevlâ’sına suçsuz, günahsız, pak olarak varıncaya kadar. Kâide böyle... Yoksa bu taraf güllük gülistanlık olsa müslüman olanlardan insan şüphe eder; Acaba bu müslümanlar bu sefaya mı koşuyorlar, bu parlak imana mı koşuyorlar belli olmaz.

Bu imanın meşakkatleri de olduğundan müslümanlar sıkıntılardan kurtulmadığından imtihan devam ediyor. Âşık-ı sâdıksa meşakkati de göze alır müslümanım der. Aşık-ı sâdik değilse, imanı kavi değilse dünyanın zevkinden kopamaz, Allah'ın rızasına dönemez, sıcak yatağından kalkamaz, güzel rahatını terk edemez, köşkünü sarayını bırakamaz, hak yola boyun veremez, Allah-u Teâla Hazretlerinin önünde sevgi ile saygı ile eğilip secde edemez. O aşk işi, aşk ile olacak bir şey.

Allah-u Teâlâ Hazretleri şu dünyanın ne kadar dûn olduğunu bize anlatsın... âhiretin ne kıymetli olduğunu görenlerden, âhiret için çalışanlardan eylesin...

c. İlim Öğrenmenin Fazileti

Bu hadîs-i şerif de ilimden geldi arkadaşlar. İlk hadîs-i şerif de ilmin faziletini, ehemmiyetini, alimlerle bir arada oturmanın faziletini gösterdi. Burada da ilim methediliyor. Allahu a'lem, bir hikmeti var ki Ramazan yaklaşıyor, aklınızı başınıza toplayın, ilme garabet eyleyin, ondan sonra Allah'ın fazl u keremine nâil olun diye bir teşvik olsa gerek. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:⁴

⁴ Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.VIII, s.54, no:7347; Heysemi, *Mecmaü'z- Zevaid*, c.I, s.343, no:550; Safvan ibn-i Assal RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.160, no:28827; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.414, no:21092.

مَرْحَبًا بِطَالِبِ الْإِلْمِ، إِنَّ طَالِبَ الْعِلْمِ لَتَحُفُّهُ
الْمَلَائِكَةُ وَتُظَلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا، ثُمَّ يَرْكَبُ بَعْضُهُمْ
بَعْضًا، حَتَّى يَبْلُغُوا السَّمَاءَ الدُّنْيَا، مِنْ مَحَبَّتِهِمْ
لِمَا يَطْلُبُ

(البغوى، طب. عن صفوان بن عسال)

RE. 392/11 (*Merhaben bi-tàlibi'l-ilmî, inne tàlibe'l-'ilmî le- tehuffuhu'l-melaiketü ve tuzılluhû bi-ecnihatihâ, sümme yerkebü ba'duhüm ba'dan hattâ yebluğu's-semâe'd-dünyâ, min mahabbetihim li-mâ yatlıbu.*)

(*Merhaben bi-tàlibi'l-ilmî*) “Merhaba olsun ilim taleb eden kimseye.” Peygamber Efendimiz, ilim peşinde koşan, ilim öğrenmek isteyen kimseye merhaba diyor.

“—*Merhaba* ne demek?”

Merhaba aslında Araplar arasında, bir toplantıya dışarıdan gelen bir kimseye söylenen bir sözmüş. *Merhaben*, “Tamam yerimiz geniş, sana da yerimiz var, buyur! Sana da bu mecliste yer bulunur.” demekmiş. *Ruhb* veya *merhab* “genişlik” demektir. Yani böyle ferah bir sahanın olması demektir.

“Sana bizim yanımızda kalacak bir yer yok, yanımıza gelemezsin!” demiyor da, yer var, yer var buyur, geniş yerimiz var, sen de sığarsın, aramıza sen de katıl gibi bir teşvik manasında, genişlik manasında gelene merhaben diyorlar.

Yani yerimiz geniştir, sen de gel otur, senin aramıza katılmanı, gelmeni seviyoruz mânasına. Böylece bir kimseyi hoş karşılamak, bir kimseye iltifat etmek mânası çıkmış.

Onun için biz bir kimseyle karşılaştığımız zaman, “merhaba” diyoruz. Peygamber Efendimiz de ilim talep eden kimseye merhaba diyor. İlim talep eden kimse hoş geldi, safâ geldi. Onun bizim yanımızda yeri vardır, yanımıza buyursun der gibi bir mana oluyor ilim talep eden kimseye.

Başka?

(Inne tâlibe'l-ilmi) “Muhakkak ki ilim talep eden kimseye, *(letehuffuhu'l-melaiketü)* melekler kuşatırlar, hâle olurlar, etrafını sararlar.”

Hani meraklı bir şey olunca bakıyorsun, Eminönü'nden geçerken bir kalabalık! Nedir bu kalabalık diye herkes toplanıyor ya! Birisi bir şey satıyor herkes toplanıyor. Onun gibi ilim talep eden insanın etrafını melekler toplar sararlar, etrafında hâle olurlar.

(Ve tuzilluhû bi-ecnihatihâ) “Kanatlarıyla onu gölgelendirirler.” Melekler gölgelendiriyor.

Nereden gölgelendiriyor? Manevî zararlardan koruyorlar, kanat geriyorlar. Nasıl gurk tavuk civcivlerini korursa, kanat gerer kanadının altına alır himaye ederse melekler de ilim öğrenmek isteyen, ilim yoluna giren kimseyi öyle koruyup himaye ediyorlar.

(Sümme yerkebü ba'duhüm ba'dan) “Sonra birisi ötekinin üstüne çullana çıka, yukarıya kadar... (Hattâ yebluğu's-semâe'd- dünyâ) “Semâ-i dünyâyâ varıncaya kadar çıkıyorlar.” Üstü üste yığıyorlar. Yığılmaktan alta kalana bir zarar gelmiyor, melek onlar. Yukarıya kadar yığıyorlar. Semâ-i dünyâ Hz. Âdem AS'ın oturup da mekân tutuğu yer. Demek ki çok yüksek yerlere kadar melekler böyle toplanıyor.

(Min mahabbetihim li-mâ yatlübu) “Talep ettiği ilme duydukları muhabbetten dolayı melekler böyle toplaşrlar.”

Onun için bu ilim son derece kıymetli bir matlubdur. Bu ilmi insan talep etmek yoluna girerse melekler ona gökte böyle iltifat eder, yerde bütün canlılar dua eder, hatta denizde balıklar dua eder.

Geçenlerde bir kardeşimiz kalp rahatsızlığı varmış, Allah sizlere ömür versin, vefat edivermiş ama ilâhiyat fakültesinde talebeyken... Hânesine gittik, yüzünü açtılar gösterdiler; mütebessim bir çehreyle uyuyormuş gibi... Sanki uyuyor, sanki biraz sonra haydi kalk namaz vakti geldi desek, sanki kalkacakmış gibi. Hani mum gibi sararmak, öyle bir ölü hali filan yok.

Düşündüm taşındım, tabii ilim yolunda mücahit bir kardeşimiz, Allah yolunda fedakarca şey yapmış, diyâr-ı gurbette canını Mevlâ'sına hasta olarak teslim etmiş. Allah-u Teâla Hazretleri cennetini cemalini nasip etmiş diye...

Allah bizi de ilim yolunda yürüyenlerden, ilim erbabı olanlardan, ilim öğrenmeye gayret edenlerden eylesin.

Bu hususta daha önceleri söylediğim bir misâli söyleyeyim. Beli iki kat olmuş yaşlı bir amca, sakalı ağarmış, beli iki kat olmuş bir amca gelmiş caminin hocasına demiş ki;

“—Bana mehâric-i hurûfu, Kur’ân-ı Kerîm’in tecvidini öğret.” Oradan, cemaatten samimi bir arkadaşı takılmış;

“—Amca, senin bir ayağın zaten mezar çukuruna kaçmış. Bu yaştan sonra sen mehâric-i hurûfu öğrensen, Kur’an’ı tecvitli okusan ne olacak okumasan ne olacak.” demiş. Dönmüş;

“—Evladım, biliyorum durumumu. Durumumu biliyorum zaten ondan ilim öğrenmek talep ediyorum. Allah-u Teâlâ Hazretleri beni ilim yolunda iken canımı alsın diye... Camiye bastonumla yerleri kaka kaka giderken gelirken bir yerde ruhumu teslim ederken ilim yolunda canımı teslim etmiş olayım diye yapıyorum.” demiş.

Eskilerin şuuru böyleydi, alime hürmeti öyleydi, ilime hürmeti, rağbeti böyleydi, ilim yaygındı. Şimdinin müftüsü olacak kadar bilgisi olacak insanlar, köylere varıncaya kadar yayılmıştı, her yerde Allah’ın emri öğretilirdi.

Başka köyleri çok iyi bilmem ben bizim köyü biliyorum. Bizim köyde öyle ilim öyle irfan var ki; çamaşırları yıkayış tarzları, konuşma tarzları, hareket tarzları, giyimleri kuşamları,

birbirlerine muameleleri tam sünnet-i seniyye, tam dinimizin incelikleri...

Dinimizin tüm incelikleri uygulamak nasıl olur?

Havadan olmaz, birden olmaz; öğretecek insan olursa öğrenecek insan olursa olur. Malum “Marifet iltifata tabidir.” derler. Öğrenecek kimse olmazsa, öğretmenin de kıymeti yok. Ben burada kürsünün başına geçsem sizler, olmasanız;

كَلِمَ كَلِمَ لَا يَنْفَعُ

(*Kellim kellim lâ yenfâ*) “Konuş, konuş, fayda getirmez.”

Yani boşluğa bu sözleri söylerken bir şey olmaz ki! Müşteri olacak ki dükkânın sahibi memnun olsun. İlim de, bir ilmi öğrenecek kimse olurca kıymeti oluyor. O zaman öğrenmek isteyen kimse de varmış güzel öğretecek kimse de varmış.

Geçen haftalar söylemiştim, kadınlarımız bile ne güzel yetişmişler ki evin beyi sallaya sallaya eve bir bakraç getiriyor;

“—Efendi bunu nereden aldın?” diye soruyor kadın.

Şimdi soruluyor mu?

“—Bunu nereden aldın?”

“—Canım bizim memleketten hani sürgün giden veyahut ayrılan gayr-i müslimler var ya, onlar eşyaları apar topar satıyorlar, onlardan satın aldım.”

Gasp etmemiş, satın almış ama kadın diyor ki:

“—O gönül rızasıyla vermemiştir ki, bırakıp gidecek diye gözü kala kala vermiştir, onu eve sokma. Eğer ille sokacağım dersen bana müsaade et, ben çarşafımı giyeyim anamın evine gideyim.” Müsaade et çarşafımı giyeyim, anamın evine gideyim! Öyle annelerin evlatları öyle mübarek kimseler olmuş.

Nerede şimdi onlar?

İstiklal harbinde, cihan harbinde kesilmişler, Trablusgarp'ta Çanakkale'de orada burada şehadet şerbetini içmişler, gitmişler.

Onların arkasından anası babası şehit olmuş, yoksul kimseler... İlim kalmamış, alim kalmamış, din öğretilmemiş. Ondan sonra ortaya bir cahil zümre çıkmış; din iman bilmez, haram helal bilmez, insaf merhamet yok. Bak, gayr-i müslim gönül rızası olmadan bir şey satmıştır, onda gözünün hakkı vardır diye onun para ile satın alınan şeyine razı olmayacak bir irfan, bir vicdan varmış eskiden. Biz onları yedi asır böyle bir sevgi bağrımıza bastık; gayr-i müslim, haydi sen ne yaparsan yap dedik, onlar bizden memnun kaldılar.

Ben hatırlıyorum, Erzincanlı Agop veya başka bir isimde bir ermeni kalkar Amerika'ya para kazanmaya gidermiş -bizim şimdi Anadolu'dan İstanbul'a gelip de bir mevsim sonra memleketine döndükleri gibi- sonra dönermiş ama karısını köyde bırakırmış. Demişler ki;

“—Karını da götürsene!” Demiş ki;

“—Ben aptal mıyım? Karımı götürürsem oranın hali karma karışık, burada emniyette.”

Çünkü müslüman kendisinin namusuna düşkün olduğu kadar başkasının da namusunu da korurdu.

Fransız sefaretinden beş-altı kişi 1903 veya 1905-7 senelerinde yani Osmanlıların son zamanlarında Kapalıçarşı'ya gelmişler. Kapalıçarşı'da tabii Fransız sefaretinden elçi, bilmem Kavas, elçinin hanımı filanca falanca demek ki antika eşyaları filan görmeye gelmişler. O zamanın Fransız kadını nasılsa, -bizim kadınlar gibi değil- daha açıktır, yüzü görünüyordur, şekli şemali bellidir. Kapalıçarşı'nın bazı kendini bilmez hamalları, şunları bunları yan bakmaya, bıyık burmaya başlamışlar. Belki de laf attılar. Onun üzerine, esnaf namazgâhta namaz kılıyormuş, namazı bozmuşlar derhal müdahale etmişler, o kabadayılara edeplerini vermişler, defetmişler.

Fransızlar hayret etmiş! Kitaplarında yazıyor ki, "Müslümanlar kendi namuslarına düşkün oldukları kadar huzurlarında başkasının namussuzluk yapmasına da fırsat vermezler."

Öyle imiş. Bir büyük konak, süslü nakışlı konak güldür güldür yıkıldı, şimdi yeri yangın yeri.

Eskiden o konak neydi? Bembeyaz nakışlı idi eski medeniyetimiz, eski İslâmî adabımız... Bir yangın geldi şimdi temelleri var harabe! Tenekelerden birkaç kişi orasını burasını kapatmış içinde sığınmış şey gibi. Öyle bir durumdayız.

Allah bize o İslâmî medeniyetimize göre pırıl pırıl ahlakla dolu, iman, sevgi, adalet dolu o güzel yaşayışı tekrar nasib etsin...

d. Kâbe'nin ve Mü'minin Hürmeti

Bu hadîs-i şerifi çok iyi hatırınızda tutmaya gayret ederek dinleyin. İbn-i Abbas RA'ten rivayet edilmiş. Peygamber SAS Hazretleri Mekke-i Mükerrerme'ye, Kâbe-i Müşerrefe'ye dönmüş, ona hitaben buyuruyor ki:⁵

مَرْحَبًا بِكَ مِنْ بَيْتٍ، مَا أَعْظَمَكَ وَأَعْظَمَ حُرْمَتَكَ،
وَلِلْمُؤْمِنِ أَعْظَمُ حُرْمَةً عِنْدَ اللَّهِ مِنْكَ

(هـب . عن ابن عباس)

RE. 392/12 (*Merhaben biki min beytin mâ a'zameki ve a'zame hürmeteki ve le'l-mü'minü a'zamu inda'llâhi hürmeten minki*)

(*Merhaben bike min beytin*) “Evlerin için de senin gibi ev yok ki, ev cinsinden olan sana selâm olsun!”

Ama nasıl ev? Kâbe! Müstesna! Dün akşam bir miktar müstesnalığından bahsetmiştim.

(*Merhaben biki min beytin*) “Ev olarak ey Kâbe, sana selam olsun!” Peygamber Efendimiz Kâbe'ye böyle merhaba etmiş, sonra buyurmuş ki:

(*Mâ a'zameki*) “Ne kadar azametlisin!” Buna Arapça'da taaccüp yani hayret, hayranlık sigası derler. (*Mâ a'zameki*) “Ne kadar azimsin, ne

⁵ Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.296, no:6706; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.İ, s.164, no:818; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.415, no:21094.

kadar muazzamsın, ne kadar ulusun, ne kadar yükselin ey Kâbe! (Ve a'zame hürmeteki) “Hürmetin ne kadar çoktur! Muhteremliğin, yani bugünkü tabirle saygıdeğerliğin ne kadar çoktur, ne kadar büyüktür! Kendin ne kadar büyüksün, sana gösterilen hürmet, saygı ne kadar yüksektir!”

Şimdi buraya kadar güzel, Kâbe'nin şerefini anlattı, onu yine anlatırız. Amma bak arkasındaki cümle çok dikkat çekici:

(Ve le'l-mü'minü) Bu lâm, lâm-ı tekittir, lâm-i tâlil değildir. (Ve le'l-mü'minü a'zama inda'llâhi hürmeten minki) Rasûlüllah Efendimiz te'kit ile söylüyor: “Andolsun ki Allah indinde müslümanın hürmeti senden fazladır.”

Şimdi birisi gitse Kâbe'ye edepsizce bir harekette bulunsa dayanamıyoruz, ayağını uzatsa kızıyoruz. Bizim hacılar dayanamıyor, hürmete alışmışlar babalardan, dedelerden; hemen laf söylüyorlar. Sırtını dönse dayanamıyoruz.

“—Kâbe burada iken sırtını nereye dönüyorsun mübarek! Dön bu tarafa! Kâbe'nin yüzüne bakmak da ibadet, Kâbe'ye baktın mı ibadet, sevap. Durduğun yerden baktıkça sevap kazanıyorsun.”

Oraya bakmayana bile kızıyoruz, bir kötülük yapana kızıyoruz. Birisi taşına, duvarına bir şey yapsa çok daha fazla kızarız, yıkmaya kalksa yerimizde duramayız. Ama müslümanları kıtır kıtır keseriz, çatır çatır ezeriz, patır patır döveriz, değirmenin iki taşı arasındaki buğday tanesi gibi un ederiz. Hiç acımayız, gözünün

yaşına bakmayız. Ne akraba deriz, ne kardeş deriz, ne dost deriz, ne müslüman deriz. Hele hele birazcık da bir parmak tutacak bir bahane bulduk mu, cart o tarafa, cart bu tarafa, çatını budunu ayırırız.

Peygamber Efendimiz:

“—Vallahi müslüman Kâbe’den daha hürmetli.” diyor, yetmez mi?

Birileri Mehmed Zahid Kotku Hocamızın aleyhinde konuşmuş,şuradaki bir kardeşimiz evvelki haftalarda geldi bana anlattı:

“—Hocamızın aleyhinde şöyle böyle diyorlar.” dedi. Dedim ki:

“—Yahu benim aleyhimde deseler, çünkü ben gencim, âciz bîçâre bir kimseyim. Ne deseler aferin, iyi maşaallah, söyleyebilirler, her şeyi söylesinler. Çünkü benim, kendimin ne mal olduğumu biliyorum. Ama Hocamızın kerametleri zâhir!

Mübarekler, etmeyin, eylemeyin! Hele hele âhirete göçmüş insanın aleyhinde konuşmak var mıymış? Hele hele böyle bir şey dervişlikte var mıymış? Tasavvuf âdâbında var mıymış?

Onlar tasavvuf namına konuşuyorlarmış!

Maksat ne? “Benim şeyhim o şeyhten üstün.” diyecek. Allah sana iyilik versin ya, hiç başka şey bulamadın mı?

Müslümanın hürmeti Kâbe’den daha yüksek, bunu unutmayın!

e. Dünya Ehli Hatiplerin Cezası

Bu hadîs-i şerif de Peygamber Efendimiz'in Mi'racında gördüğü olağanüstü, fevkalade hallerden birisini anlatan bir hadîs-i şeriftir. Bu hadîs-i şerif de Tayâlîsî'de, Ahmed ibn-i Hanbel'de, Taberanî'de ve daha başka kaynaklarda Enes ibn-i Malik RA'dan rivayet edilmiştir. Kaynak olarak çok geniş bir desteği var, sahih hadislerden:⁶

مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي عَلَى قَوْمٍ، تُقَرَّضُ شِفَاهُهُمْ
بِمَقَارِيضَ مِنْ نَارٍ، فَقُلْتُ لَجَبْرِيلَ: مَنْ هَؤُلَاءِ؟ قَا
لَ: هَؤُلَاءِ خُطَبَاءُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا، مِمَّنْ كَانُوا
يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَيَنْسَوْنَ أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ
يَتْلُونَ الْكِتَابَ، أَفَلَا يَعْقِلُونَ

(ط. حم. وعبد بن حميد، ع. طس. حل. ض. عن أنس)

RE. 392/13 (*Merartü leylete üsriye bâlâ kavmin, tukradu şifâhuhüm bi-makârîda min nârin. Fekultü li-cibrîle: Men hâülâi? Kâle: Hutabâü min-ehli'd-dünyâ, mimmen kânû ye'mürûne'n-nâse bi'l birri, ve yensevne enfüsehüm, ve hüm yetlûne'l-kitâbe, efelâ ya'kılûn.*)

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.120, no:12232; Beyhaki, *Şuabü'l- İman*, c.IV, s.250, no:4967; Ebu Ya'la, *Müsned*, c.VII, s.72, no:3996; Taberanî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.144, no:8223; İbn-i Ebi Şeybe, *Musanef*, c.XIV, s.308, no:37731; Ebu Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya*, c.VI, s.249; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.209, no:29106; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIX, s.416, no:21101.

Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki;

(*Merartü leylete üsriye bî alâ kavmin*) “Beni Allah-u Teâlâ Hazretleri fazl u kereminden isra mucizesi ile şereflendirdiği, Mekkere-i Mükerreme’den alıp Kuds-ü Şerife götürdüğü gece, oradan da Mi’rac’a çıkarttığı gece bir kavme uğradım.”

Nerede uğramış? Yeryüzünde değil. Mi’rac’a çıktıktan sonra Allah-u Teâlâ Hazretleri ona cehennem azabı gören kimseleri, cennet-i a’lâyı gösterdi, Sidretü’l-Müntehâ’ya getirdi. Onun kökünden bir Rahmet pınarı çıkıyor, bir Kevser pınarı çıkıyor, Allah-u Teâlâ Hazretleri rahmet pınarında yudu yıkadı. Ondan sonra Cebrail’in bile, “Artık buradan öteye geçemem, bir parmak daha geçsem muhakkak ki yanarım.” dediği yerden Allah-u Teâlâ Hazretleri ötelerin ötesine götürdü. İşte o Mi’rac’da Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

“Ben bir kavme uğradım ki, (*tukradu şifâhuhüm bi-mekârîda min nârin*) dudakları ateşten makaslarla kıtır kıtır kesiliyor...” Kart kurt kart kurt ateşten makasla dudakları kesilen bir kavme uğradım da sordum;

(*Fekultü li-cibrîle: Men hâülâi*) “Ey Cebrâil! Sen bilirsin bunlar kimler? Bunların niye dudakları böyle makaslarla kesiliyor? Niye cehennemde azap görüş şekilleri makaslarla dudaklarının kesilmesi tarzında?”

Cebrail AS buyurdu ki: (*Hutabâü min-ehli’d-dünyâ*) “Dünya ehli hatipler bunlar! Ehl-i dünyâ olan hatipler...”

Hatip ne demek? İnsanlara hitap eden, vaaz eden, nasihat eden, söz söyleyen kimseler.

Ama nasıl? Bu vaaz u nasihat nasıl olacak, neden olacak?

Allah rızası için olacak; şahsi menfaat için, para kazanmak için, celb-i menfaat için, mevki sahibi olmak için, gönülleri teshir etmek için olmayacak.

Niçin olacak? Allah rızası için olacak. Rasûlüllah böyle buyurmuş; onu nakledecek. “Dinimizin emri budur.” diyecek, işin içine şahsi bir iş karıştırmadan, Allah rızası için söyleyecek. Ama öyle olmaz da kendi şahsi menfaati için, para pul peşinde, mevki makam peşinde, itibar alkış peşinde olursa, o ehli dünya olur.

Peygamber Efendimiz, “Ahir zamanda öyle alimler gelecek ki, talebelerinin başka alimlerin yanına gitmesini, tekenin geçisini kıskandığı gibi kıskanacaklar.” diyor.

Ne oluyorsun ya, gitsin ilim öğrensin! Sende olanı almış, öğreneceği kadar öğrenmiş! Ötekisinden de öğrensin!

Yok ille gitmesin! Sımsıkı tutar, göstermez, göndermez. Öyle şey yok! İlim esastır, ilmi öğrenecek.

Böyle bozuk fikirli kimseler hakkında Peygamber Efendimiz’in başka hadisleri de var. “Kıyamet yaklaştığı zaman öyle insanlar vardır ki, dışarıdan koyun gibi, kalpleri kurt kalbi gibidir. Dilleri tatlıdır ama içleri başka türüdür.”

Allah öyle olmaktan cümleyi hıfz eylesin, öyle olanlardan da hıfz eylesin.

Hocamız, “Onlar âhiret yolunun haramileridir.” derdi, kitaplarında da yazıyor. Hani 40 harami, yol keserlermiş de tüccarları soyarlarmış ya, onlar da âhiret yolunun haramileridir. Onlar dünya haramilerinden daha da fenadır. Çünkü dünya haramisi insanın malını alır, haydi git bakalım der veyahut çok daha fazla yapacak olsa, yapsa yapsa bir canı var onu da alır, etti iki. Bir malını aldı, bir de canını aldı. Ölürse, şehid olur, bir zararı yok...

Ama âhiretini yağmaladı mı, âhirete yaramayacak işler öğretilip de hak yoldan saptırdı mı, ne olur o zaman? Âhirette cehenneme gider, (*hasire'd-dünyâ ve'l-âhireh*) iki cihanı berbat olur. Ebedi azaba uğrar. “Sen olmasaydın ben bu duruma düşmeyecektim!” diye cehennemde o şahsın yakasına yapışıır.

(*Inne zâlike le-hakkun tehâsumu ehli'n-nâri*) Ehl-i nârın birbirlerinin yakasına yapışııp pençeleşmesi, birbirleriyle cedelleşmesi, sen olmasaydın şöyle olurdu, ben olmasaydım böyle olurdu diye birbirleriyle muhâsama etmeleri haktır, olacak. Cehennemde azabı gördükçe birbirlerine saracaklar, senin yüzenden oldu diyecekler. Sen aklını kullansaydın diyecek filan.

Onun için, bir insan bir kimseye tâbi olduğu zaman nereye götürdüğüne bakmalı.

Peygamber Efendimiz'e bile bey'at ederken şart neydi?

(*Ve lâ ya'sîneke fî ma'rûfin*) “Mârufta sana isyan etmemek üzere sana bey'at ediyoruz yâ Rasûlallah!” dediler. Ayet-i kerimede de bu hakikat tescil edildi. Demek ki kötü bir şeye emrolunsa itaat olmaz.

Peygamber Efendimiz bir şahsı bir topluluğun, bir seriyyenin başına komutan tayin etti, yolda giderken münakaşa çıktı. Çıkmasa iyi ama çıktı. Komutan:

“—Ateş yakın!” dedi.

Çalı çırpı topladılar ateş yaktılar. Komutanın sözü dinlenecek diye Peygamber Efendimiz'in sıkı tavsiyesi var.

“—Girin içine!” dedi.

Allah Allah! İyi, dinleyecektik ama, şimdi “Ateşin içine girin!” diyor, girersek yanarız. Dediler ki:

“—Biz bu ateşe girmeyiz, bu durumu Rasûlüllah'a sorarız.”

Girmediler, bir taraftan da, “Rasûlüllah itaat edin demişti, acaba ona âsi olmuş olur muyuz? Yani ne derse desin yapmamız gerekir miydi?” filan diye korkuyorlar. Telaşla, merakla zor ettiler vakitleri... Rasûlüllah'ın yanına geldiler, Peygamber Efendimiz'e durumu sordular. Dedi ki;

“—Eğer girseydiniz, cehenneme giderdiniz!”

Demek ki insan ölçecek, biçecek. Demek ki esas olan şeriat, demek ki günahı tebeiiyet, ittibâ yok.

Bu hatipler, bu dudakları ateşten makaslarla kesilenler, ehl-i dünyâ olan hatiplerdir.

مِمَّنْ كَانُوا يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ، وَيَنْسَوْنَ
أَنْفُسَهُمْ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ، أَفَ لَا يَعْقِلُونَ.

(*Mimmen kânû ye'mürûne'n-nâse bi'l birri, ve yensevne enfüsehüm*) “İnsanlara iyiliği tavsiye edip de kendilerini unutanlardan.”

Kendisi yapmıyor, yani bizim bugün Türkçemizde kullandığımız bir tabir buraya yakışıyor; “Halka verir talkını kendi yutar salkımı.” tarzındaki alimler imiş demek ki... (*Ve hüm yetlûne'l-kitâbe*) “Halbuki kitabı okuyup durdukları halde...”

Arapça bilir, tefsir bilir, hadis bilir, okur kitabı yine iyiliği başkasını tavsiye eder, kendisi yapmaz.

“—Hoca efendi, hatip efendi bu çocuklar ne, bu kızların hali ne?”

Aldırmıyor.

“—Sana yakışmıyor bunların hali.”

Aldırmıyor.

“—Ailenin durumu ne?”

Aldırmıyor.

“—Şu senin halin ne?”

Aldırmıyor. Kitabı okuyup dururken, Kur'an'ı okuyup dururken olur mu?

(*Efelâ ya'kılûn*) “Akıl etmezler mi?” Başlarına gelecek belâları, musibetleri düşünüp akıllarını başlarına devşirmezler mi?

f. Cebrâil AS'ın Allah Korkusu

Diğer hadîs-i şerifi de okuyuverelim, sonuncu hadis olsun. Heysemî, bu hadis-i şerifin ravileri güvenilir kimselerdir demiş. Câbir ibn-i Abdullah el-Ensarî'den rivayet edilmiş sahih bir hadîs- i şerif.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁷

مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى وَجِبْرِيلُ
كَالْحِلْسِ الْبَالِي مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ تَعَالَى

(طس. عن جابر)

RE. 393/1 (*Merartü leylete üsriye bâbi'l-melei'l-a'lâ ve cibrîlü ke'l-hılsî'l-bâlî min-haşyeti'llâhi teâlâ*) “Benim İsrâ ve Mi’rac mucize olarak başıma geldiği, Mi’rac’a çıkarıldığım günde...”

Aslında (*leylete üsriye bâ*) “Mekke-i Mükerreme’den Kudüs’e götürüldüğüm gece.” diyor. Arkasından da Mi’rac olduğu için, o kadarını söylemiş, bir de Mi’rac’ı zikretmemiş.

“O gecede Mele-i A’lâ’ya uğradım.” diyor. *Mele-i A’lâ*, Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin huzurunda bir mübarek mahal, kendisine en yakın meleklerin, en mübarek şahsiyetlerin bulunduğu yer.

⁷ Taberani, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.V, s.64, no:4679; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.III, s.427, no:5310; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.145, no:5897; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XVIII, s.48, no:18812.

Mele-i A'lâ'ya uğradım, orada ne göreyim? (Ve cibrîlü ke'l-hılsî'l bâlî min haşyeti'llâhi teâlâ)
“Cebrâil AS'ı kenarda Allah'ın haşyetinden, havfından, korkusundan eski bir kilim gibi gördüm!”

Yani eski kilim ne olur? Buruşturulur bir kenara atılır. Cebrâil AS. Allah korkusundan bir eski kilim gibi, bir kenarda büzülmüş kalmış; öyle gördüm. Cebrâil AS meleklerin en yükseği.

Burada iki mana var. Bir; Allah'tan korkalım. İki; melekler günahattan muarrâ, müberrâ, günah işlemez, Allah'ın emirlerini tutar kulları, yaratıkları. Öyle olduğu halde Allah korkusundan bir eski kilim gibi buruşup köşede kalırsa bize ne oluyor? Cenneti satın mı aldık, garantisi mi var, imzalı belge mi verildi? Çok mu matah bir ömür sürüyoruz, çok hayırlı işler mi yapıyoruz? Ömrümüzü Cenâb-ı Mevlâ'nın rızası yolunda, güzel mi sarf etmişiz, malımızı öyle mi yapıyoruz? Her anımız gafletten uzak, Cenâb-ı Mevlâ'nın istediği işleri yapmak suretiyle mi geçiyor? Ne oluyor bize?

Biraz korkmamız, tüylerimizin diken diken olması lazım!Korkmuyoruz, neden?

الْجَاهِلُ جَسُورٌ

(El-câhilü cesurun) “Cahil cesaretlidir. Cahil korkmaz.”

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

(فاطر: ٢٨)

(*Innemâ yahşâ'llâhe min ibâdihi'l-ulemâ'*)
“Allah’tan en çok, ancak ve ancak alim kulları
korkar.” (Fâtır,35/28)

Küçücük bir çocuk elektrik teline gelir yapışır.
Nereden bilsin elektriği, cereyanı, cereyanın
çarpacağıını, çarpınca öldüreceğini?

Teli görür yapışır. Cahil. Sobanın yanına gider
tutmağa kalkar, ütüü tutmaya kalkar.

Neden? Bilmiyor, cahil. Cahil cesur olur; alim
Allah-u Teâlâ Hazretleri’ni sever, bağlanır.
Sevgisinin, onun kendisine ihsanının karşılığında
ona kulluk etmesi gerektiğini bilir; kulluk etmediği
zaman o ihsanın aksi bir şey olacağını düşünür.

منه عصيانٌ ونسيانٌ وسهو بعد سهوٍ

منك إحسانٌ وفضلٌ بعد إعطاء الجزيل

Minhü isyânün ve nisyânün ve sehvün ba’de sehvin,

Minke ihsânün ve fadlün ba’de i’tâi’l-cezîl.

“—Yâ Rabbi! Biz sabah akşam isyan ediyoruz,
unutuyoruz, hata üstüne hata işliyoruz. Sen
de lütuf üstüne lütuf, ihsan üstüne ihsanda
bulunuyorsun.” diyor şair.

O ihsanların karşısında benim böyle yapmam
doğru olmaz, diye korkar veyahut azabı
şiddetidir, ikabı elimdir, cehennemi çok fenadır,
oraya düşmeyeyim diye korkar. Ya iltifattan
mahrum kalacağım diye korkar ya azaba
uğrayacağım tokadı yiyeceğim diye korkar, alim
aklını başına toplar. Cahil, pervasız yürür yürür
cehenneme yuvarlanır gider.

Onun için, Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا
وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

(التحریم: ٦)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû kù enfüseküüm ve ehlîküüm nâran veküdühe'n-nâsü ve'l-hicâreh*) “Ey iman edenler, ey ailelerin sorumluları! Yakıtları insanlar ve taşlar olan; insanların yandığı, taşların bile yandığı cehennem ateşinden kendinizi, ailenizi ve çocuklarınızı koruyun!” (Tahrim, 66/6)

İnsanlar yanacak orada cayır cayır... Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi kendisine kulluğun şerefini idrak edenlerden eylesin... Ona has, halis, salih amellerle ibadet edip rızası yolunda ömür geçirmeyi nasib eylesin... Huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmayı cümlemize ihsan eylesin...

Fâtiha-ı şerife mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

29. 04. 1984 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

